

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2010

«Jeg valgte verden»

Av Trude Meland

Foto: NOM/Jan A. Tjemsland

«Vil dere ha alt jeg har samlet av gjenstander fra et langt liv i oljå?» Det er ikke uvanlig at oljemuseet får telefoner fra folk som ønsker å gi gjenstander og foto fra oljeindustrien til våre samlinger. Men denne telefonen var litt spesiell. Den kom fra Sven Søndervik, globetrotter i verdens oljeindustri. Og han overdrev ikke. Kjellerstuen var et symbol på det livet Søndervik har levd, fullt av capser, kopper, flagg, oljeprøver, minneplater og alle andre ting med logoer fra oljeselskap verden over.

Sven Søndervik er født i Wales, men flyttet tidlig med foreldrene til Stavanger. Der gikk han på skole, men han var ikke gamle gutten da han

Trude Meland (f. 1971) arbeider med dokumentasjon og forskning ved Norsk Oljemuseum. Meland er utdannet cand. polit. med hovedfag i historie ved Universitetet i Bergen. Hun har tidligere arbeidet med prosjekter for blant annet Universitetet i Bergen og Byarkivet i Bergen.

forlot hjembyen og familien. I en alder av 15 år fikk hyre i utenriksfart og seilte i seks år på forskjellige skip i handelsflåten, og jobbet seg fra dekksgutt til båtsmann. En tur rundt på alle verdens hav kunne vare opp til 22 måneder. Han var ikke den første i familien som valgte sjøen. Hele familien var sjøfolk, faren var skipper og begge brødrene til moren var på båt. Rastløsheten ser ut til å ligge i slekten. Så noen overraskelse var det ikke i hjemmet på Våland da guttungen valgte bølgene framfor utdanning.

For å kunne avansere i hierarkiet om bord, begynte han på sjømannsskolen i Stavanger. Den dagen han var ferdig uteksaminert var det likevel slutt på sjømannslivet, men ikke livet på sjøen. Etter avsluttet eksamen var de en gjeng som gikk på Jaktstuen for å feire. Puben i Kiellandsparken var stedet hvor sjøfolk og oljearbeidere holdt til. En fremmedkar kom bort til dem og spurte om noen i følget kunne tenke seg å starte i oljen. Dette var i 1967 og oljeindustrien var ennå ikke blitt stor i Norge. Det var et år siden den første brønnen på norsk sokkel var boret, og ennå over to år til Ekofisk, Norges første produserende oljefelt ble funnet. I Stavanger hadde man sett Ocean Traveler ligge fortøyd og dekket til Ocean Viking bli bygget på Rosenberg, men noe forhold til

*Sondervik inspiserer en
brønn som blir testet i
Nanunang i Thailand.
Foto: Sven Sondervik*

Alle land har sine ritualer. I Thailand ble Maersk Venturer vel-signet av buddhistmun-ker som festet bladgull på boreriggen for den startet operasjonen. Foto: Sven Søndervik

den nye industrien hadde ikke den gjengse siddis. Men Søndervik hadde seil verden rundt og sett mange tankbåter. Svaret kom på direkten – ja, det kunne han tenke seg.

Første jobben var for North Sea Exploration Services, et utleiefirma som leide ut egne arbeidere til oljeselskapene. Etter en tur ut på Ocean Viking, skiftet han selskap og gikk over til Global Marine Inc. Et amerikansk selskap med kontor i Stavanger. Han mønstret om bord på Glomar Grand Isle og Glomar North Sea hvor han jobbet seg fra roughneck til derricman, driller og toolpucher. At arbeidsspråket var engelsk var ikke problem for Søndervik som hadde seilt på alle hav. Han fulgte riggene verden rundt; Nordsjøen, Irland, Spania, Marokko, Mauritania, Portugisiske Guinea, Guinea Bissau, Elfenbenskysten, Nigeria, Gabon, Libya, Tyrkia, Egypt, Syria, Peru og Chile. I ett år bodde han i Alabama i USA mens han arbeidet i Mexicogolfen.

Etter ni år og mange opplevelser rikere, kom han i 1976 hjem igjen og fikk seg jobb i et norsk firma. Han hadde i mellomtiden giftet seg og fått tre barn. Men Søndervik hadde gjort kosmopolitt av seg og den norske arbeidskulturen var vanskelig å tilpasse seg. Alt var mye tyngre, mer regulert. Han var vant til at man sto på til jobben var gjort, om det tok noen timer ekstra. Det norske systemet passet ham rett og slett ikke.

Så han gikk over til Maersk Drilling, et datterselskap til det danske A.P. Møller – Maersk Group, hvor han fortsatte på rigger og arbeidet seg opp fra toolpucher til Offshore Rig Superintendent, plattformsjef i Maersksystemet. Noe særlig formell utdanning hadde han ikke skaffet seg. Han fullførte ungdomskolen i Stavanger og gikk ett år på handelsgym. Etter noen år på sjøen tok han toårig sjømannsskole. Fra 1973 tok

I samlingen fant vi to "vanlige" McDonald aluminiumshjelmer som var blitt dekorert i Indonesia. Lokale håndverkere hadde med en liten meisel og en hammer lagt illustrasjoner fra oljefeltet og fra forskjellige deler av Indonesia på hver sin hjelm. Tre uker gikk med på en hjelm og prisen var 10 USD. Foto: NOM/Jan A. Tjemsland

han flere kurs, fra en dags til fem ukers kurs i alt fra boring til sikkerhet, ledelse og data. Utdanningen fikk han i første rekke fra riggene – on the job training som det blir kalt. Han lærte gjennom å gjøre jobben.

I Maersk fortsatte han verden rundt på forskjellige rigger. «Et fantastisk selskap og et fantastisk liv».

Men etter ti år forandret et ødelagt fly og en telefonsamtale hjem planene igjen. På vei hjem fra Thailand måtte flyet mellomlande i Roma. Søndervik benyttet anledningen til å ringe hjem. Konen var nå lei av all reisingen og ville ha mannen hjem. Hun hadde sett at BP søkte boreleder, hun hadde allerede snakket med dem, og han fikk beskjed om å søke. Så da var det bare å ringe BP og avtale møte. Han ble tilbudt jobben og tok den. I BP brukte man dress, hvit skjorte og slips. Det gjorde ikke Søndervik, han gikk i dongeribukse og cowboystøvler. På et møte han var i kom sjefen i BP Norge inn og utbrøt: «Endelig ser jeg at det er kommer borefolk i BP». Søndervik sin klesstil ble akseptert.

Han ble i BP, men ikke i Stavanger. Omstreifertilværelsen fortsatte; Qatar, Pakistan, India, Bangladesh og Sibir. Han har vært de fleste plasser i verden, men har han fått sett verden? På det spørsmålet responderte han raskt: «Jeg har sett mange flyplasser». Likevel har han fått sett og opplevd mye. I Australia hadde han en spesiell turnus som gjorde at han fartet mye rundt. Han jobbet to uker på kontoret, to uker i noen industribyer i Nordvest-Australia; Port Hedland, Dampier og Karratha, tre uker på rigg, for så to nye uker på kontoret før han fikk sin etterlengtede friperiode. Her var han med på sauetransport fra øst- til vestkysten, en åttedagers kjøretur hvor Søndervik, sammen med en annen var påsittere. Det var svære vogntog, en bil med tre firehjulte hengere bak.

Om ikke Søndervik har fått med seg alle feiringen hjemme i Stavanger, har han fått oppleve feiringen i mange andre sammenhenger. Her under en religiøs feiring i India, om bord på Transocean Actinia, en gammel semi sub.
Foto: Sven Søndervik

Sauene var stabler i fire etasjer og påsitternes oppgave var å gi sauene vann og gå inn og spenne litt i dem for at de ikke skulle legge seg ned og bli trampet i hjel. Det tok lang tid å bli kvitt sauelukten fra huden og håret.

Søndervik er fortsatt aktiv i arbeidslivet. Vanligvis reiser han hjem i friperiodene. For hjemme i Stavanger har han kone, tre barn og seks barnebarn. Hjemme er det mor som bestemmer, selv om Søndervik selv har prøvd seg. Da eldstemann var åtte år og Søndervik forsøkte å

I tre år var Søndervik i Irkutsk i Sibir. "En fantastisk tid og fantastiske mennesker". Men det kunne bli så kaldt at de måtte ha spesielle støvler som besto av fire forskjellige såler, ytterst var det gummi, så et tykt lag med filt og et lag med saueskinn innerst og ytterst. Uten det ville beina frosset faretruende.
Foto: Sven Søndervik

I hytten Søndervik bodde på ved feltet i Øst Sibir, var den eneste måten å få vasket seg på en én liters tank med kaldt vann med en tapp som ble løftet opp og ga en håndfull vann som ble skvettet på kroppen. Kroppslukten var ofte noe stram etter tretti dager i villmarken. Feltet lå seks timers kjøring fra nærmeste «by» på sommerstid. Det tok kortere tid på vinteren da de kunne kjøre over frosne vann og elver.

Foto: Sven Søndervik

irettesette ham, fikk han klar beskjed om hvem som bestemte der: «Du far, har ingenting å kjeft på meg her hjemme for, for jeg har bare kjent deg halve mitt liv. Det er mor som bestemmer.» Så hjemme er alt bestemor sitt - barnebarna skal hjem til bestemor sitt hus og til bestemor på middag. Men de elsker når bestefar kommer hjem. Da henter han dem i barnehagen og spiller bowling. Og barna kan ikke ha tatt skrekken for livet som oljearbeider. Begge sønnene og svigersønnen og den ene svigerdatteren jobber også i «oljå».

Men han har ofret mye, ikke bare hverdagsliv, men også de virkelige store hendelsene i familien. Han var hjemme da datteren og eldste sønn ble født, men det var rene tilfeldigheter. Da yngstemann meldte sin ankomst var far i Peru eller Gabon eller Spania, Syria eller et annet land og jobbet. Det samme gjaldt både barnebarnas fødsler og konfirmasjoner.

Sikkerheten i offshoreindustrien har endret seg i hele verden. Da Søndervik startet var forholdene til tider uordnet. Ikke nødvendigvis slarvskap, men det ble brukt lette løsninger. Hvis elevatoren på boredekk sto, var det ikke uvanlig å henge på blokken opp til toppen av boretårnet og hoppe derfra over på en liten plattform, monkeyboardet for å gjøre en jobb, for så å henge i vaieren når de skulle ned igjen. I følge Søndervik må Glomar Grand Isle ha vært den dårligste blant alle rigger. På de åtte til ni årene Søndervik var der skjedde det ti dødsfall på riggen, i tillegg til et stort antall ulykker. Fingrer ble kuttet av og folk falt ned fra derrekk. Ved en hendelse i 1972 falt fire mann ned på boredekket, en omkom og de tre andre ble skadet for livet. Som Søndervik selv

Nord for Baikalsjøen i Øst Sibir, et område midt i ingenting ligger Koviktenskoiafjellet. De nærmeste naboene er tre store fengsler, det største med 20.000 innsatte som bor 14 til 16 personer på åttemanns celler. Søndervik og de andre i BP ble gode venner med Generalen for disse fengslene og når de reiste opp til Koviktenskoiafjellet hadde de alltid med seg en sau eller en geit som ble slaktet. For slaktingen ble to flasker rødvin helt i dyret, som ble godt beruset og kjøttet ble morere, mente Sibirerne. Så ble det slaktet på en, for nordmenn, noe utradisjonell måte, for en «trust» fra fengslene tilberedte kjøttet utendørs i flere timer, uansett temperatur. På vinteren kunne det komme ned i minus 50 grader celsius, og på sommeren opp i pluss 30 til 40 grader.
Foto: Sven Søndervik

sier: «Det ble gjort mye som ikke bør komme på papiret.» Det er andre tider nå. Arbeidsoppgavene er regulert, sikkerheten er kommet i fokus. I India hvor han nå jobber er det, som i Norge, innført obligatorisk sikkerhetskurs for alle som skal jobbe offshore, med helikoptervelt og alt.

Det var andre tider før. Han har opplevde at konteinere ble bruk til å smugle varer fra England til Norge. Både bilder og hele møblement ble pakket i kontainere på havnen i England og heist om bord på riggene. Så ble de med på slep over på norsk side, losset av og fraktet til Dusavik i Stavanger. Alt for å slippe skatt. Alle visste om det, men ingen tystet.

I tre år var Søndervik i Irkutsk i Sibir, for mange et sted forbundet med tundra, is og straffearbeid. Men for Søndervik er det et fantastisk sted: menneskene, naturen, opplevelsene. Kulden kunne tære på menneskene, men ikke på oljeboringsutstyret. Utstyret var fra 1950-tallet, da Sovjetunionen var verdensledende innen boreteknologi. Allerede da brukte de motorer i hullene, de hadde turbiner og jernroughneck. Men da BP, som Søndervik arbeidet for, kom i 1997 var utstyret eldgammelt. Men med noen forbedringer, som nye, moderne borekroner ble jobben gjort. Resten av utstyret holdt ennå, det russiske stålet tålte det meste.

I 2004 tok Søndervik tidlig permisjon og begynte å jobbe for seg selv, som freelance. For tiden leier han seg ut til et indisk selskap – Reliance Industries Ltd., et av verdens største selskap. Nå pendler han mellom Stavanger og India. En spennende jobb på noen av de største havdyp noen sinne boret på. Han jobber på verdens største drillskip, Discoverer India. Den har to boreårn hvor det bores fra parallelt. Da trengs det dobbelt mannskap, tilsammen 186 mann. Skipet kan bore i 3800 meters vanndyp. Da blir de 1100 meterne med hav på Ormen Langefeltet i Norskehavet plutselig ikke så dypt.

Tilbake til kjellerstuen hvor historien begynte. Allerede mens Søndervik seilte samlet han bilder av alle båtene han var på. Etter at han begynte livet i oljen økte samlingen betraktelig. Selvfølgelig var det

bilder fra alle riggene han var på, og så ble det capser, kopper og flagg. Ingenting er betalt for; alt er enten lånt, stjålet eller fått. Og alt er oljere-latert, alle 700 de capsene på veggen og de 300 koppene i taket. Dessuten er det flagg – store flagg. Et lite klenodium er de tre flaggene BP har hatt, fra det første til skjoldet og til dagens logo. Det har visstnok ikke BP selv en gang. Sammen med emaljeskiltet som hang på BP sitt gamle anlegg på Lurahammeren og en gammel BP bensinpumpe er det en verneverdig samling. Uten at han kan huske hvor han har fått det fra...

Men det store AGIP-flagget i taket fant han på Laksebaroniet i Suldal. På en BP-samling så han tilfeldigvis det flagget, og så havnet det i kjellerstuen til Søndervik. Og nå har det havnet hos Norsk Oljemuseum som en illustrasjon og en del av en fortelling om en stavangergutt som valgte verden som arbeidsplass.

Sven Sondervik i sin egen kjeller med paradeluen til politisjefen i Magistratny, nordost i Sibir, som han ga Søndervik for han reiste fra stedet.

Foto: Sven Sondervik